

POSTANOWIENIE

30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej w W.
przeciwko K. I., J. K. i A. R.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 30 czerwca 2022 r., I ACa 759/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej J.K. kwotę 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia powodowi do dnia zapłaty.**

[A.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej w W. od wyroku Sądu Okręgowego w

Warszawie z 20 lipca 2021 r., którym oddalone zostało jego powództwo skierowane przeciwko K. I., J. J. i A. R. o zapłatę solidarnie kwoty 140 392,40 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu z tytułu udzielonego K. I. kredytu konsumenckiego, poręczonego przez J. J. i A. R..

U podstaw oddalenia powództwa i apelacji legło stwierdzenie, że powód nie udowodnił by zachował procedurę wypowiedzenia umowy wynikającą z art. 75c ust. 1 i 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 2488, ze zm. – dalej: „Prawo Bankowe” lub „p.b.”) w zakresie doręczenia kredytobiorczyni K. I. pouczenia o prawie do złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Wprawdzie powód miał prawo odmówić restrukturyzacji zadłużenia, ale dla zapewnienia skuteczności wypowiedzenia był zobligowany przed jego złożeniem poinformować kredytobiorczynię o uprawnieniu do złożenia wniosku w tym przedmiocie. Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd Apelacyjny uznał, że nie wynika z niego, że powód wraz z wezwaniem do zapłaty, a przed dokonaniem wypowiedzenia, doręczył kredytobiorczyni pouczenie o możliwości ubiegania się o restrukturyzację zadłużenia.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Jego zdaniem istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wyrażająca się w pytaniach:

1. czy na gruncie art. 75c ust. 1 i 2 p.b. w zw. z art. 58 § 1 k.c. brak poinformowania dłużnika zgodnie z art. 75c ust. 2 p.b. o możliwości złożenia wniosku restrukturyzację, przy jednoczesnym zachowaniu wymogu, o którym mowa w art. 75c ust. 1 p.b. tj. wezwaniu dłużnika do zapłaty i wyznaczenia mu 14-dniowego terminu wpływa na ważność i skuteczność złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, czy może stanowić co najwyżej podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej?
2. czy na gruncie art. 6 k.c. i 232 zd. 1 k.p.c. możliwe jest, że ciężar dowodu w zakresie faktu negatywnego nie obciąża osoby powołującej się na niego i wywodzącej z tego skutki prawne, w sytuacji, gdy art. 6 k.c. i 232 zd. 1. k.p.c. nie różnicują kwestii ciężaru dowodu w razie faktów pozytywnych i

negatywnych? względnie czy zaprzeczenie udowodnionemu albo co najmniej uprawdopodobnionemu faktowi pozytywnemu jest wystarczające do jego obalenia?

Ponadto zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 378 § 1 w zw. z art. 382 k.p.c. i rozpoznanie apelacji zamiast ponownego rozpoznania sprawy pod kątem zgodności żądania z właściwym prawem materialnym. Nawet bowiem w przypadku przyjęcia, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu rzeczą Sądu Apelacyjnego było zasądzenie na rzecz powoda wymagalnych rat kredytu w związku z upływem terminu do ich zapłaty.

Pozwana J. J. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej odrzucenie ewentualnie odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swoje stanowisko we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazał przekonująco potrzeby wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w kwestii konsekwencji nie zachowania przez kredytodawcę procedury upominawczej - o której mowa w art. 75c p.b. - przed wypowiedzeniem umowy kredytu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skorzystanie przez bank z jednostronnego uprawnienia kształtującego do wypowiedzenia umowy powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dla kredytobiorcy dolegliwych, zwłaszcza uprzednich wezwań do zapłaty, z uwzględnieniem możliwości złożenia przez dłużnika z wniosku o restrukturyzację zadłużenia po uprzednim pouczeniu go o takiej możliwości (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22; i z 28 marca 2023 r., II CSKP 728/22). Nie budzi także obecnie wątpliwości, że wypowiedzenie umowy zawartej z konsumentem jest bezskuteczne, jeżeli uprzednio bank nie dopełnił czynności upominawczych przewidzianych w art. 75 c Pr.b. Przepis ten pełni bowiem dla kredytobiorców funkcję gwarantującą zachowanie minimalnego standardu proceduralnego poprzedzającego możliwość wypowiedzenia przez bank umowy kredytu. W konsekwencji realizacja tego standardu jest konieczną przesłanką skuteczności wypowiedzenia. Przyjęcie odmiennego stanowiska pozostawałoby w sprzeczności z *ratio legis* art. 75 c p.b., którego celem jest zapewnienie kredytobiorcy możliwości pozostania w stosunku

umownym z bankiem, mimo wystąpienia trudności w spłacie zobowiązania (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 723/18, niepubl. i z 18 czerwca 2021 r., IV CSKP 92/21, OSNC 2022, nr 1, poz. 9).

Wątpliwości natomiast budziła dopuszczalność wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem niezapłacenia zadłużenia i kwestia ta pojawiła się w orzeczeniach cytowanych przez skarżącego i była istotnie rozstrzygana rozbieżnie w orzecznictwie sądów powszechnych. Problem ten jednak po pierwsze, nie wystąpił w okolicznościach sprawy, a po wtóre został już w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięty (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 28 marca 2023 r., II CSKP 728/22, niepubl.; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 768/22, niepubl.; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 28 maja 2020 r., I CSK 547/19, niepubl.; z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20, niepubl.; z 25 czerwca 2020 r., II CSK 108/20, niepubl.; z 14 kwietnia 2022 r., I CSK 546/22, niepubl.; z 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22, niepubl.; z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1606/22, niepubl.; i z 16 maja 2023 r., II CSKP 862/22, niepubl.).

Kwestia związana z ciężarem dowodu nie stanowi natomiast istotnego zagadnienia prawnego a sprowadza się wyłącznie do prawidłowości zastosowania przez Sądy *meriti* art. 6 k.c. w okolicznościach sprawy. Ponadto sformułowane przez skarżącego zagadnienie jest oparte na założeniu sprzecznym z wiążącą Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący zakłada bowiem, że fakt doręczenia kredytobiorczyni pouczenia o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia został udowodniony ewentualnie uprawdopodobniony, a strona przeciwna ograniczyła się do jego zanegowania. Z podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia wynika natomiast, że ocena całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego – która uchyla się od kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym - doprowadziła Sądy *meriti* do przekonania, że powód nie udowodnił, że taka informacja została kredytobiorczyni doręczona przed dokonaniem wypowiedzenia.

Ponadto, problematyka ciężaru dowodu w procesie cywilnym była przedmiotem wielokrotnych wyjaśnień Sądu Najwyższego, a we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazano przekonująco – na tle okoliczności

sprawy - potrzeby ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. W myśl ogólnych zasad, na powódzie spoczywa obowiązek udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie, a na stronie pozwanej obowiązek udowodnienia okoliczności uzasadniających jej wniosek o oddalenie powództwa (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 3 października 1969 r., II PR 313/69, OSNCP 1979, nr 9, poz.147 i z 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, niepubl.). O tym natomiast co strona powinna udowodnić w konkretnym procesie decyduje przede wszystkim przedmiot sporu, prawo materialne regulujące określone stosunki prawne oraz prawo procesowe normujące zasady postępowania dowodowego (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2009 r., IV CSK 71/09, OSP 2014, nr 3, poz.32). Artykuł 6 k.c. nie nakłada na osobę ciężaru udowodnienia okoliczności negatywnych, przeprowadzenie bowiem takiego dowodu nie jest możliwe (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 10 września 1998 r., III CKN 615/97, niepubl.). Sytuacja taka nie zaistniała jednak w sprawie, w której wniesiono skargę, rzeczą skarżącego było bowiem wykazanie skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu, a jedną z przesłanek takiego wypowiedzenia było doręczenie kredytobiorczyni pouczenia o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

Po pierwsze, kwestia, która ma stanowić o oczywistej zasadności skargi, nie została przez skarżącego wytknięta w apelacji, a Sąd Okręgowy podał przyczyny, dla których nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz powoda części dochodzonego żądania w postaci rat wymagalnych na dzień orzekania (k. 308 - 326 i k. 300-301). Nie przekonuje stanowisko, że Sąd Apelacyjny w sposób kwalifikowany naruszył prawo w sytuacji, gdy skarżący nie zakwestionował poglądu Sądu Okręgowego w tym przedmiocie, choć obecnie uznaje, że za oczywiste naruszenie prawa.

Po drugie, Sąd Apelacyjny oddalając apelację podzielił ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu Okręgowego, a z tych między innymi wynikało, że powództwo w zakresie obejmującym trzy letni okres przed wniesieniem pozwu jest przedawnione a ponadto powód nie wykazał swojego żądania co do wysokości, nie przedstawiając żadnych wyliczeń zaległych rat ani nie zgłaszając wniosków dowodowych w tym przedmiocie (k. 300 – 301). Skarżący nie tylko nie zakwestionował tego stanowiska w apelacji, ale nie wyjaśnił także z jakiej przyczyny Sąd Apelacyjny w sposób kwalifikowany naruszył art. 382 k.p.c. w sytuacji, gdy skarżący nie dostarczył - zgodnie z obciążającym go ciężarem dowodu (art. 6 k.c.) - materiału dowodowego pozwalającego na ustalenie wysokości zaległych rat kredytu, a nie było rzeczą tego Sądu prowadzenie z urzędu postępowania dowodowego celem wykazania racji skarżącego. Stosowanie z urzędu przez sąd prawa materialnego odbywa się – co pomija skarżący – w ramach przedstawionego przez strony materiału dowodowego.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[SOP]

(r.g.)